

Davorina Ravljena, znanega pisatelja »Tulipana« in mladinske povesti »Jelarjevi čuvarji«, »Šimej iz Roža«.

Z vsebino te, v resnici lepe in vzgojne knjižice, v kateri so tako lepo opisani kraji Koroške, koroški običaji in navade, trpljenje in jugoslovanska zavednost koroških ljudi, se je pisatelj dotaknil naše pereče rane, o kateri so ravno sedaj, v času obletnice koroškega plebiscita, prinašali dnevni časopisi dolge članke. Vsi ti članki, golo obnavljanje zgodovinskih dejstev, so po večini pustili hladno našo mladino, ki bi morala posebno dobro poznati razmere na Koroškem, saj bo kmalu prišel čas, ko bo ravno ona vzela vso stvar v roke in odločno rešila koroški problem z dejanji in ne samo z besedami, kot ga večina misli rešiti. Pisatelj Šimeja iz Roža se je zavedal, da je rešitev koroškega problema samo v mladini, zavedal se je pa tudi, da mora biti mladina zavedna, poznati mora koroške kraje, se seznanjati s korošci, vedeti o razmerah, trpljenju, tlačenju in germaniziranju koroškega naroda, da bo v resnici kos svoji težki nalogi. To je bil namen Davorina Ravljena pri pisanju Šimeja iz Roža in namen je v resnici dosegel. V tej povesti so tako lepo opisani kraji, šege in navade Korošcev, kot jih more opisati le človek, ki ljubi lepo Koroško, ki je prijatelj tlačenega naroda Koroške in ki se zaveda njihovega trpljenja.

Knjigo priporočamo mladini, ki se zanima za grenko življenje koroških Šimejev in za sveto koroško zemljo, ponižano in skrunjeno od tuja.

—mm O naših letošnjih rednih publikacijah je prineslo »Jutro« od 17. XI. 1937. sledečo oceno: Trije pisatelji so vtisnili viden pečat letošnjim knjigam Mladinske matice: Davorin Ravljen je spisal koroško povest »Šimej iz Roža«, Angelo Cerkenik pripoveduje v knjižici na 120 straneh zgodbe »Ovčarja Runa«, Josip Ribičič pa je pripravil veselje najmlajšim s knjižico »Nana, mala opica«. — Davorina Ravljena povest »Šimej iz Roža« je nastala na podlagi avtorjevih popotnih spominov na Korošce in stoji v znamenju motta,

Učiteljski pevski zbor JUU Emil Adamič

—pev. Prihodnji pevski tečaj bo 6., 7. in 8. decembra t. l. Pevci in pevke naj doma dobro pregledajo s seboj vzete skladbe »Roženice« in »Mati Marija«. Na novo prijavljeni pevci naj pridejo na tečaj k preizkušnji.

—pev. 6. decembra t. l. bo prva obletnica smrti pokojnega predsednika Emila Adamiča. Ob tej priliki se bo zbor poklonil na njegovem grobu. Za drugi dan je predviden družabni sestanek z miklavževanjem.

—pev. Še je čas, da se prijavijo v UPZ učitelji — dobri pevci. Prijave sprejema UPZ, Ljubljana, Frančiškanska ulica 6/I.

Šolski radio

—r 10. teden. Sreda, 1. decembra bo ob 9,15 nastopila v proslavo našega narodnega praznika II. drž. deška meščanska šola pod vodstvom gđ. Marije Laharnar. Program:

Stanovska organizacija JUU

Iz društev Vabila

VELIKO UČITELJSKO ZBOROVANJE V CELJU

JUU — Sreska društva Celje, Gornji grad, Laško, Šmarje in Šoštanj bodo zborovala skupno v soboto 4. decembra t. l. v dvorani Celjskega doma v Celju s pričetkom ob pol 9. uri dop. z naslednjim dnevnim redom: 1. Univ. prof. dr. Milan Vidmar: Politični in gospodarski problemi sodobne Evrope in Amerike. 2. Predsednik JUU sekcije tov. Metod Kumelj: Aktualne zadeve stanu, organizacije in šolstva. 3. Sklepi in resolucija. 4. Slučajnosti. Vabimo k polnoštevilni udeležbi! Na istem mestu bo poslovna knjižnica celjskega društva.

Upravni odbori društev.

— JUU — SRESKO DRUŠTVO ŠMARJE PRI JELSAH bo zborovalo skupno s sosednimi društvi dne 4. decembra v Celju. Podrobni spored je v objavi sreskega društva Celje. Spidite vsi! — Odbor.

— JUU — SRESKO DRUŠTVO SLOVENJ GRADEC bo zborovalo v soboto, dne 4. decembra 1937, ob 9. uri v Slovenj Gradcu. Poleg običajnih točk je na dnevnem redu referat učitelja Mrovlje: »Dnevno časopisje — važen učni in vzgojni pripomoček v višji narodni šoli«. — Odbor.

— JUU — SRESKO DRUŠTVO RADOVLJICA bo zborovalo v soboto, dne 4. decembra t. l. ob 9. uri dopoldne v prostorih državne osnovne šole v Lescah z nastopnim dnevnim redom: 1. Otvoritev zborovanja. 2. Predavanje: Življenjska šola. Predava gospod dr. Stanko Gogala iz Ljubljane. 3. Dopisi. 4. Poročilo o seji upravnega in nadzornega odbora sekcije in o predsedniškem zboru

ki je natisnjeno na naslovni strani pod sliko Gospe Svete: »Naš bil nekdanj je ves ta raj, očetov naših domovina«. Povest je prav za prav srečno povezan ciklus podob iz koroškega ljudskega življenja in je vsa prežeta s plemenito tendenco, da vzbudi v mladih čitateljih zanimanje za koroške Slovence. Mladi junak ne povesti, Šimej, je malce idealiziran tip otroka, ki raste med vplivi domače slovenske hiše in nemškega pritiska na koroške Slovence. Njegova vrnitev domov, na očetovsko grudo, označuje jedro koroškega vprašanja: kmet, ki živi trdno na svoji grudi, ostane najdalje zvest tudi svoji govorici in z njo svojemu narodu. Povest je spisana v lepem, čistem jeziku. Maksim Gaspari jo je smiselno opremil s številnimi ilustracijami. — Angela Cerkenikova povest »Ovčar Runo« obravnava življenje psa-ovčarja, ki ga prepeljejo z bosanskih planin v mestno okolje, kjer se mora privaditi docela drugačnim okoliščinam. V zvezi s tem se razvije cela vrsta zgodb, ki bodo nedvomno zanimale mlade čitatelje. Pisu je treba priznati, da kaže dovolj zanimanja za »živalsko psihologijo« in da je vaje opazovati vedenje psa v raznih življenjskih situacijah. Po nekaterih povestih iz pasjega življenja, ki jih je spisal N. Velikonja, po nedavno izšli pasji zgodbi Tilena Epiha je Cerkenikov »Ovčar Runo« nov slovenski donosek k temu literarnemu žanru. (Naj s tem v zvezi zabeležimo, da zagrebška založba »Binoza« pravkar pripravlja antologijo svetovnih pisateljev z motivi iz pasjega življenja.) Cerkenikova povest je ilustriral Ljubo Ravnar. — Josipa Ribičiča »Nana mala opica« je ljubka pripovedna knjižica s pravičnim in eksotičnim nadihom. Spisana je z vedrino in humorjem ter je od začetka do konca zabavna. Ilustriral jo je prav okusno in živahno Janko Omahen. Večbarvne ilustracije in tisk v prijetni modri barvi dajejo knjižici eleganten značaj, ki mika tudi oči. — Mladinska matica ima po navadi srečno roko v izbiri svojih knjig; tudi letos je ne le ohranila, marveč le še bolj utrčila svoj sloves resnične matice naše mladinske književnosti.

1. Mav: »Naša pesem«, (petje). 2. Govor. 3. Oevirk: »Praznik ujedinenja«, (petje). 4. Rehar: »Zdržitev z brati«, (deklamacija). 5. Gregorčič: »Na potujoči zemlji«, (deklamacija). 6. Gostinčar: »Neka živi Jugoslavija«, (petje). 7. Bevk: »Spomladi l. 1919«, (deklamacija). 8. Gregorčič: »Z jasni zvezde nam temne«, (deklamacija). 9. Državna himna, (petje). II.—III.

Petek, 3. decembra: »Zimske igre na prostem«. Vodi g. Viktor Pirnat. Stric in nečak bosta v razgovoru opisala devet iger za poedinec, za pare in za večje skupine dečkov. Nekatere igre bodo primerne tudi za deklice. Vmes bo beseda o zimskem športu, o sankanju, drsanju in smučanju. Nekaj glasbenih vložkov bo skušalo ilustrirati opisano zimsko razpoloženje.

Priporočljivo bi bilo, če bi poslušanje šolske mladje pri radijskih aparatih povsod vodili vsaj po dve učni moči. Ena bi si igro zapisovala, druga pa bi po navodilih iz zvočnika na mestu poskusila z otroci vajo. — II.—III.

—r V kmetijskem radiu bo v nedeljo 28. novembra ob 17. uri predaval g. inž. Josip Šabec: Veda v službi mlekarstva.

Poročila

+ JUU — SRESKO DRUŠTVO MARI-BOR DESNI BREG je zborovalo dne 13. nov. v Mariboru. Od 101 člana bilo navzočih 74 %. Uvodoma omenja pravkar objavljeno rang-listo v »Učiteljski tovariš«, ki je poskus prikazati razvrstitev slovenskega učiteljstva po skupinah. Tov. Vranc pozove učiteljstvo, da si listo ogledajo in morebitne pogoške javijo sekciji. Za predsedniški zbor v Celju dne 14. nov. se pooblašča tov. predsednika. Nadalje odklanjamo bolniško zavarovanje, banovina naj prevzame vso oskrbo ljudskih šol, pri čemer pa se morajo varovati stanovski in prosvetni interesi in da posreduje sekcija, da se pri izvajanju zakona o obvezni telesni vzgoji učiteljstvo ne sili k sodelovanju ali naj se ga vsaj prej vpraša. Uvede naj se enoten honorar. Sledila so poročila, in sicer: tov. Dšura: Državna skupščina v Skoplju, tov. Vranc: Pariški pedagog. kongres, tov. Kontler: Počitniški pedagog. tečaj P. c. v Mariboru in tov. Ledinek: II. vseslovenski pedol. kongres v Ljubljani. Tov. Kontler je postavil zahtevo, da bi bili tečaji v bodoče tako organizirani, da bi se obdelal gotov naš domač pereč šolsko vzgojni problem, okoli katerega se bi nanizale naše domače izkušnje in tuje utemeljitve. Tako delo bi prej našlo pot do preusmeritve naše šole. Na življenjskem šolsko didaktičnem in pedagoškem problemu spoznajmo teorijo, ne pa po tuji teoriji naše praktično delo.

Prihodnje zborovanje bo 11. dec. v Mariboru, kjer bo zborovalo devet društev.

Petrovič Simon, preds. Ledinek Miloš, taj.

+ JUU — SRESKO DRUŠTVO SLOVENJ GRADEC je zborovalo dne 16. oktobra 1937 v Slovenj Gradcu. Navzočih: 31 ali 63,4 %.

Tovariš predsednik je poročal o spremembah v sekciji.

Tovarišica Smolnikarjeva je podala izčrpano poročilo o banovinski in glavni skupščini. Nato je tov. Iglar prečital zelo zanimiv referat: »Ob izidu prve številke »Roditeljskega lista«. O referatu se je vnela živahna debata. Vsi navzoči so se strinjali z izjavami predavatelja ter so soglasno sklenili, da se ta referat objavi v »Popotniku«.

Nato je predsednik nadzorniškega odbora podal poročilo o blagajniškem poslovanju s predlogom, da se prizna za vestno poslovanje razrešnica, kar je bilo soglasno sprejeto. Nadalje predlaga, naj se neporavnana članarina izterja od dolžnikov po advokatu. Vse splošno se je tudi grajalo nad vse zanikrno posecanje društvenih zborovanj. Malo več stanovske zavesti bi bilo že treba pri našem društvu.

Pri slučajnostih pa se je sklenilo staviti predlog, da izidejo knjige Mladinske matice že v juniju.

Nadalje je še tov. Mrovlje, z ozirom na prečitani dopis, predlagal in priporočil navzočim, naj pristopajo kot člani Učiteljske tiskarne, ki bi plačevali mesečno po najmanj din 5.—

Za prihodnje zborovanje se je določil dan 4. december.

Kopač, preds. ? tajnik.

Novosti na knjižnem trgu

Ivan Potrč: SIN

Povest: Izdala Vodnikova družba.

V sivih, težkih jesenskih dneh je zagledala beli dan nova slovenska knjiga. To je delo mladega, komaj uveljavljajočega se slovenskega literata, domačina Ptujkega polja, Ivana Potrča.

Z elementarno silo se je zagrizel Potrč v pereč problem telesne in duševne rasti našega vaškega otroka. Postavil je pred nas Karleka, otroka s kmetije s štirimi orali, torej gospodarstva, ki more ob najtežjem delu štirih rok za silo prehraniti svoje »lastnike« in to tako pičlo, da pač ne poginejo od glada. Pisatelj nam je z močno umetniško silo prikazal v prav zgoščenih oblikah vse tiste zapreke, ki ovirajo vaško deco, da ne more telesno in duševno uspevati, kakor bi sicer po svojih sposobnostih mogla. Razgrnil je pred nami ves telesni, predvsem pa duševni razvoj Karleka, od njegovih detinskih let, do mladeniških in moških. Jasno je naslikal, kako je nastajala struktura Karlekov psihe v popolni odvisnosti od domačih razmer in od vsega okolja sploh.

Potrč je vzel za svoje književno delo konkreten primer zagrenjenega, vaze zaprtega, družbi odtegujočega se vaškega mladčnika, čigar oče je pijanec, nasilnež in brezobziren. Fant je rasel pod stalnim terorjem, stisnjen je bil v ozke domače prilike, ki so bile polne samih konfliktov, izvirajočih predvsem iz bede in večnega garanja, ki mu je izmozgavalo telesa.

Takšne razmere so ustvarile človeka z močnim občutkom manjvrednosti. Lep primer za Adlerja, ki je hotel z vzgajanjem novih ljudi (češ, da so sedanji slabi ljudje krivci nevzdržnega socialnega stanja) ustvariti pogoje za izboljšanje življenjskih razmer. Toda Potrčev delo nam očito kaže, da ne delajo danih gospodarsko-socialnih prilik razni Karleki, Juži, vojni invalidi in drugi, temveč da

so obstoječe življenjske razmere tvorec ljudi. Šele izpremenjene, boljše razmere bodo mogle ustvarjati telesno in duševno zdrave, zmogljive ljudi. Da ima pisatelj vero v takšno izboljšanje, to zasluži čitalec ob branju »Sina«.

Nič manj se ni posrečilo pisatelju, prikazati nemogočega razmerja med resničnim življenjem in nerealno šolo. Ta vaška šola, ki sprejema vase dan za dnem mlada življenja, vonja po plesnobi zastarelih metod. Tako zelo prijemljiv in kričeč je kontrast med življenjem, ki jo obdaja in med njenim zaprašenim mrtvilom. Pisatelj kar s prstom pokaže, kam naj bi učitelj in učiteljica usmerila svoj pogled, kje naj bi iskala vzroke raztrganosti, umazanosti, »lenobe«, neznanja in izostajanja.

Delo »Sin« je krik naših vasi, polnih napol podrtih koč, razdrapanih gospodarskih in socialnih razmer ter telesno in duševno propadajočih ljudi. Mimo te umetniške stvaritve ne more danes nihče, kdor se hoče približati vaškemu otroku. Prav to hotenje mora imeti v sebi vsak učitelj, ker sicer ni učitelj, ki se zaveda gesla »šola je življenje«, ampak je le številka v seznamu uradnih spisov.

Pisatelj Potrč je izpolnil veliko vrzel, kajti književnih del, ki bi se pečala z današnjim slovenskim vaškim otrokom, posebno z njegovo duševnostjo, imamo bore malo. V tem je ogromna zasluga mladega talenta!

Spindler Dušan.

Lojze Zupanc in njegovi Turjačani

Pred nami leži lep pripomoček za zgodovinski pouk in čtivo učencem nižje srednje, meščanske in višje narodne šole. Turjačani tovariša Lojzeta Zupanca. Je to prav lično opremljena knjižica, ki jo je ilustriral tovariš Tone Ljubič. Knjižica obsega 66 strani. V tej knjižici je zajeta ter prav poljudno opisana zgodovina slovenskega ljudstva v zvezi z rodno Turjaškim. Sam avtor pravi o svojem delu dobesedno takole:

»Nerad bi slišal očitek, da sem pisal kroniko tujerodnih plemičev. Njih delo sem omenjal vedno v zvezi z dogodki, ki jih je preživljalo slovensko ljudstvo. In imel sem pred očmi predvsem njihov točen opis. Narisimo spiralo! Kakor se njen početek pogreza v samo njeno sredino, tako so bili tudi Turjačani pogreznjeni v življenje slovenskega naroda. Kot najstarejša plemiška družina naseljena med Slovenci, pa so po vsem svojem delu bili samo režiserji dela slovenskih in hrvaških kmetov.«

V tem duhu je pisana zgodovinska slika »Turjačanov« in ravno to je tisto kar smo do sedaj v delih takšne vrste pogrešali. Lojze Zupanc je zgodovinsko snov zajel popolnoma na svoj poseben način, v katerem prav posebno podčrtava življenjsko moč slovenskega kmeta iz katere je prav za prav vzklila vsa naša kultura.

V knjigi je prav dobro opisana borba našega ljudstva proti turški sili, odpor kmetov proti tujemu plemstvu ter pomen protestantizma za našo kulturo.

Lojze Zupanc je s tem svojim delom dal naši šoli prav dober zgodovinski pripomoček, ki ima to prednost, da je pisan po duhu našega ljudstva, prav tako, kot je zgodovino pisal naš rod s svojo srčno krvjo. Zato menda ne bo učitelja, ki bi ne posegel po tem primernem zgodovinskem pripomočku, ki bo prav uporaben posebno za zgodovinsko čtivo na meščanski, nižji srednji in višji narodni šoli.

Lojze Zupanc spada med mlajšo povojno generacijo. Je pa vendar med nami že kolikor toliko znan. Učiteljska tiskarna je leta 1932 izdala za mladino njegove »Belokrajinske pripovedke«. Istega leta je Tiskovna druga založila drugo tovrstno zbirko »Bili so trije velikanji«. Dve leti pozneje pa je Kmetijska Matica izdala njegovo daljšo povest »Stari Hrke«. Z manjšimi deli se je tovariš Zupanc stalno javljal v »Zvončku«. »Našem rodu« in »Mladem Jutru«. Posebno zanimanje so zbujali v »Tovarišu« njegovi podlistki, ki so prežeti z zdravim humorjem in duhovito satiro. Tudi v Popotniku, v koledarju CMD in raznih dnevnikih prav često zasledimo podlistke, članke in razprave Lojzeta Zupanca. S tem, da bomo posegli po tem najnovejšem delu našega mladega tovariša, bomo najbolj pripomogli k njegovim nadaljnjim stremljenjem v njegovem udejstvovanju na polju slovenske književnosti. Njegovi »Turjačani« so izšli v založbi tiskarja Josipa Pavlička v Kočevju.

Jelo Janežič.

MALI OGLASI

Mali oglasi, ki služijo v posredovalne in socialne namene občinstva, vsaka beseda 50 par. Najmanjši znesek Din 5.—

FR. P. ZAJEC
izprašan optik
Ljubljana, Stari trg 9

priporoča: naočnike, ščipalnice, barometre, toplomere, risalo orodje, mikroskope, fotoparate itd. Velika zaloga raznih ur, zlatnine in srebrnine. Ceniki brezplačno.